

SERIA DE AUTOR
MARIO
VARGAS LLOSA

**MARIO
VARGAS
LLOSA**
Vânturile

Traducere din spaniolă de
TUDORA ȘANDRU-MEHEDINȚI

Prefață de MIRCEA MIHĂIEȘ

HUMANITAS
fiction

Redactor: Ștefania Nalbant
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Florina Vasiliu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

MARIO VARGAS LLOSA
LOS VIENTOS
Copyright © Mario Vargas Llosa, 2021
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2023, pentru prezenta versiune
în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VARGAS LLOSA, MARIO
Vânturile / Mario Vargas Llosa; trad. din spaniolă de Tudora
Șandru-Mehedinți; pref. de Mircea Mihăieș. –
București: Humanitas Fiction, 2023
ISBN 978-606-097-191-7
I. Șandru-Mehedinți, Tudora (trad.)
II. Mihăieș, Mircea (pref.)
821.134.2

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 / 408 83 50, fax 021 / 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

ODISEEA AMNEZICĂ

Vânturile e un text scris la persoana întâi, într-un stil între eseu, analiză psihologică și sociologică, proză, discurs politico-moral și evocare iritat-îndurerată a unei lumi dispărute sau pe cale să dispară. Naratorul pare să aibă – așa cum rezultă din câteva indicii presărate pe parcursul evocărilor – o sută de ani. Nu e „ceva atât de obișnuit ca oamenii să trăiască o sută de ani, și totuși iată-ne“, afirmă el. Ulterior, se definește ca făcând parte din categoria „bipezilor centenari“. În felul acesta, ni se atrage implicit atenția asupra plasării în timp a evenimentelor relatate. Cum povestitorul nu poartă un nume, e legitim să credem că ar fi o proiecție a lui Mario Vargas Llosa, sau, mai bine zis,

o ipostază ficțională a acestuia. În momentul scrierii textului, adică anul 2020, Vargas Llosa avea optzeci și patru de ani. Până să atingă mitica vârstă invocată se vor fi scurs șaisprezece ani. Prin urmare, data probabilă a întâmplărilor e anul 2036.

Vânturile (Los vientos) a fost publicată, simultan, în mai multe limbi, în toamna lui 2021. Între altele, a apărut într-un număr aniversar al revistei spaniole *Letras Libres* și în *Liberties*, excepționalul trimestrial american condus de Leon Wieseltier. Ecourile au fost multiple și instantanee. Ambiguitatea titlului, care trimite atât la biciuirea aspră a aerului în zilele reci de toamnă, cât și la flatulența neconținută a personajului-narator, pregătește terenul pentru o proză în care un element natural, vântul, devine metafora prăbușirii unei întregi civilizații. Scrierea aparține categoriei distopiilor, a viziunilor negre despre un viitor perceput în culori sumbre. E doar cea mai recentă manifestare a interesului constant manifestat de Vargas Llosa pentru degradarea lumii sub presiunea forțelor așa-numit progresiste, dominate de superficialitate și iresponsabilitate. Încă din 1989, în

culegerea *Contra viento y marea* (*Împotriva vântului și a mării*), se arăta preocupat de identificarea tipului de societate potrivit pentru țările din America de Sud. Ca temă secundă, dar de-o acută actualitate, ridică și chestiunea rolului rezervat intelectualului în lumea de azi.

Douăzeci de ani mai târziu, în *Notas sobre la muerte de la cultura* (*Note despre moartea culturii*), aceeași chestiune era abordată în termeni radicali, ca și cum omenirea ar fi ajuns la un capăt de drum. Vargas Llosa continua, într-un context diferit, un studiu faimos al lui T.S. Eliot, *Notes Towards the Definition of Culture* (*Note pentru definiția culturii*), din 1948. „Cultura“ descrisă de Eliot, înțelesă la trei niveluri, cel *individual*, cel de *grup* sau de *clasă* și cel al *întregii societăți*, nu mai exista, potrivit lui Vargas Llosa, în formele predominante cu doar câteva decenii în urmă. Ea fusese înghițită de prefacerile istorice. Marea pierdere, în acest proces, o constituie *dispariția intelectualului*, a autorității culturale implicate în eferescente dezbateri politice, estetice ori morale. Locul său a fost luat de ideolog,

de comisarul politic de diverse orientări ideologice, de resentimentarul extremist și de cenzor.

Mario Vargas Llosa a fost mereu obsedat de reprezentările catastrofice. *Arme și utopii* și chiar *Războiul sfârșitului lumii* subliniază preocuparea artistului pentru fazele crepusculare ale istoriei. *Vânturile* se înscrie cu o energie sporită în șirul acestor preocupări chinuitoare, fiind, în același timp, și cea mai personală, și cea mai radicală dintre acestea. Acum, Vargas Llosa pune la bătaie nu doar verva intelectuală, ci aduce și argumentele diminuării fizice ale corpului uman, intrat într-un proces ireversibil de degradare. Povestirea e construită pe două niveluri: al decrepitudinii, al prăbușirii ființei de carne și oase incapabile să-și mai controleze procesele fiziologice, și cel al rupturilor din interiorul societății, unde prestațiile subtile ale minții au fost înlocuite de jocurile indivizilor, care par cantonați într-o eternă copilărie a creierului și a trupului.

Apartinând unei specii hibride (fiind, cum spuneam mai sus, un amestec de povestire, discurs politico-intelectual, eseu moralizator, text sapiențial, egoscriere și distopie), *Vânturile*

Vânturile

M-am dus la manifestația de protest față de închiderea cinematografeilor Ideal, în Plaza de Jacinto Benavente, care abia începuse, și-am tras unul din vânturile intempestive care mă asaltează în ultima vreme în mod frecvent. Dar nu și-a dat nimeni seama dintre cei din jurul meu. Mi-a părut rău că m-am dus, abia ne-am adunat câțiva amărăți, și mai toți niște ruine omenești, ca mine. Nici unui tânăr madrilen nu-i pasă că dispar ultimele cinematografe din oraș; oricum nu călcau niciodată pe acolo, s-au obișnuit din copilărie să vadă filmele pe care le comandă – dacă se pot numi filme imaginile alea care distrează noile generații – pe ecranul computerelor, tabletelor electronice și telefoanelor lor mobile.

Osorio, făcând pe optimistul, spune că acum, dacă au dispărut cinematografele, va trebui să mă obișnuiesc să văd filmele pe micul ecran. Dar n-o să fac așa ceva; și în privința asta o să fiu mai departe fidel vechilor mele hobby-uri. Am trăit prea mult ca să-mi pese că mi se spune fosilă, adept al ludismului sau, cum îmi zice Osorio, cu mare dispreț, „iredentist conservator“. Așa sunt eu și o să continui să fiu cât o să mă țină puterile (nu prea cred, fie vorba, că mă vor mai ține mult timp). Aoleu, încă un vânt!; dar nici acum n-a băgat nimeni de seamă, judecând după nepăsarea de pe fețele celor din jur.

Osorio e pesemne ultimul prieten care mi-a rămas. Ne telefonăm în fiecare zi, să vedem dacă mai suntem în viață. „Salut! Ce faci? Mai ești încă pe picioare?“ „Așa se pare, da, cel puțin așa mi se pare.“ „Ne vedem mai târziu, să bem cafeluța?“ „Oqui doqui.“ Nu știu de când ne cunoaștem; în orice caz, nu din tinerețe. Mlaștina asta năclăită care e memoria mea îmi spune că doar de-acum douăzeci sau treizeci de ani. Eu știu că am fost jurnalist pe vremuri; Osorio zice că a predat filozofia pe

la licee, dar nu sunt deloc sigur că a fost profesor, și cu atât mai puțin de filozofie, fiindcă știe foarte puțin despre treburile astea. De exemplu, nu l-a citit niciodată pe Pascal, care mie-mi place mult. Poate că o fi uitat ce a fost în viață și are memoria la fel de nenorocită ca mine; că încearcă să mă amăgească și să se amăgească, inventându-și un trecut. Are tot dreptul de pe lume, de altfel. Înțelegerea noastră e să ne telefonăm în fiecare dimineață, ca să aflăm dacă unul din noi și-a luat adio de la lumea asta în somn, și atunci să anunțăm autoritățile pentru a fi incinerati și a dispărea cu desăvârșire.

„S-au închis ultimele cinematografe, dar s-a deschis o nouă librărie“, m-a încurajat Osorio când s-a terminat tristul rămas-bun pentru cinematografele Ideal. „Sunt patru acum, în Madrid. N-o să te mai plângi. Patru librării! Mai multe ca la Paris sau la Londra, te asigur. Crede-mă, un mare lux!“

Încă o poveste, rod al optimismului patologic al lui Osorio. Ceea ce numește el „librărie“ este unul dintre acele simulacre care ne înconjoară, unul din licuricii aceia care noaptea se aprind și

se sting aproape în același timp. Presupusa librărie – ieri sau alaltăieri am fost s-o vedem – era biblioteca unui bătrânel din Malasaña, care și-a pus în vânzare lucrurile înainte de a pleca pe lumea cealaltă, o colecție pestriță de cărți amărâte, prost păstrate, pe care cele câteva persoane care se aflau acolo, când Osorio și cu mine am intrat să aruncăm o privire, le răsfoiau și pipăiau înainte de a le pune înapoi pe rafturile prăfuite. N-am cumpărat decât o cărțuție de Azorín pe care n-o știam, o culegere de articole despre literatura argentiniană, în principal despre *Martín Fierro*, care m-a costat câțiva centavos. Și, bineînțeles, în librăria bătrânelului, am tras un vânt pe care nu l-am putut disimula. Nimeni n-a luat în seamă, în afară de Osorio, desigur, care a zâmbit afișând un zâmbet diavolesc de-al lui, fremătând o clipă, nemulțumit, din nări. N-am găsit nici unul dintre romanele de demult care-mi plac acum. De când s-a generalizat obiceiul de a citi romane făcute de computer, am renunțat să le citesc pe cele care se produc – ar fi ridicol să spun „se scriu“ – în zilele noastre. Când s-a inventat sistemul, părea încă un amu-